

mateix, on li feia molesta ombra el llatínisme *μάχελλον* 'escorxador', ja molt usat en els Setanta i altres coetanis; no hi ha ni la més vaga dada que vagi passar al llatí ni al grec de la Magna Grècia.

Fonètica impossible: ens n'aparten el lloc de l'accent, la terminació i tot, car tant la *-yl* catalana com la *lh* occitana s'oposen a una *-LL-* etimològica; i és una frase sense sentit parlar aquí de «canvi de sufix», quan es tractaria del canvi d'una terminació àtona *-ELLA*, que no és sufix en llatí ni en grec, per un sufix *-ALCU* que no se li assembla gens.

Quant a la propagació de mots grecs amb caràcter popular al domini occità pels focs de Massalia, és una falòrnia en la qual no ha cregut més que Wartburg (si en llevem Mistral, excusable com a poeta no lingüista). I aquí una eina agrícola! Tampoc no val invocar un fr. ant. *maigle*, com ja féu Mistral, mot bastant rar, encara que figuri en Chrétien de Troyes, però no li sé prolongacions modernes i hi ha lloc de creure que no sigui més que una alteració del sinònim conegut *mergle* MERGULA; com a molt podríem admetre que resulti de *mail* 'mall' per contaminació de *mergle*. És estrany que aqueixa pensada hagi trobat acollida en el REW^s i en *AlcM*. Com ja indico en el DCEC tampoc no hi pot haver relació amb l'it. *maguglio*, nom d'una eina de mariners (manlleuada amb aquest sentit pel cast. i el port. *magujo*).

Fóra menys temerari de pensar en un origen pre-romà. I no deixaria d'haver-hi agafador, si bé no en algun parent del gr. *μάχელλα*, almenys indoeuropeu (car és un mot isolat entre les llengües de la família i sense etimologia), sinó en noms de 'persona que es creuen gals: *Maccalus*, *Magalos* (cites en Whatmough, *Dial. of Anc. Gaul*, pp. 115, 123, cf. els NLL *Magalona*, *Magalàs* < *Magalate* a l'Erau); suposaríem un *MAGALIO- amb un sentit com '(estri) gros', car tot això sembla venir de l'adjectiu MEGALO- 'gran' (Pok., *IEW*, 709); però això sembla destinat a restar un postulat vague i en sopols, car no es veuen noms d'eines en aquesta ni semblants arrels indoeuropees (hi ha irl. mj. *mag-lorg* 'maça', però aquest és un compost de *mag-* 'gran' on només el segons membre *lorg* és nom d'eina, irl. ant. *lorg* 'garrot, porra', *IEW*, 691, 708.4).

Jo creuria que es tracta d'una creació secundària limitada als llenguatges mediterranis alpino-pirinencs, per encreuament dels quasi sinònims *mallar*, *mall*, amb els altres quasi-sinònims *magolar* 'capolar, batre, fer contusió' i *maganyar* 'ferir, alesiàr, esguerrar', que són també occitans antics i moderns: de *mallar* 'batre' aplicat a cops de maça guerrers, o de menestrals o pagesos, abunden els testimonis en l'època trobadoresca (Rayn. IV, 130: «no-s deu malhar rozent, / colp d'aquel que *malba*», «al pacient apar que hom *malle* lo cap e-l fierà»); oc. *maganbar*, fr. *mebaignier*, cat. *maganyar*, per 'esguerrar, ferir' és conegudíssim.

Maganbar, *magolar* i *malhar* semblarien mots de radical comú amb sufixos diferents que en modifiquessin una mica el significat. Era, doncs, ben temptador d'esmenar una mica *mallar* canviant-lo en *magallar*, i després *mall* en *magall* paral·lelament. Ja hem vist que en

llengua d'oc el verb *magalhà* té tanta o més extensió geogràfica que el seu substantiu *magalh* (en català mateix l'existència dels *magallada*, *magallament*, *magallejar* pressuposa la de *magallar*). Per Cerverí es veu que antigament *mall* es podia aplicar a eines equiparades a pics i semblants: «Ditz amorós, vertaders, encadena / mon ferm voler, on no pren *maylls* ne pics, / peccs, necis, fatz, gard' a ton dan no pics, / c' amors tan leu trop parlan descadena» (61/101.17). Bona prova de l'extrema semblança de significat entre *magall(ar)* amb *maganyar* ens la forneix el mateix *AlcM* en entendre malament, com si contingués un verb *magallar* un passatge de la *Questa* de Reixac, que en realitat conté *magay* <n> ar 'alesiàr' (trad. el fr. ant. *Rois Mebaigniez*): «fo ferit per mig d'abduas les cuxes sí durament qu'èl ne romàs *magayat* sí que jamés èl no-n poc garir».

És curiós que el *magall* vagi ser pres com a símbol de la natura pagesívola: «*magalleria*: rustiquesa; *magallada*: acte propi de rústic; en *magall*, segons costum de *magall*, *magallament*», Lacav. Això podria suscitar la idea (sobretot si se'n trobessin més testimonis, i més antics), que fos derivat del ll. *magalia* 'cabanes de pastors'. Però ens deixa escèptics el fet que aquest terme no fou més que un mot púnic en llatí, d'estrictes ús regional i no generalment conegut, que no ha deixat cap descendència romànica (veg. el que en dic en el DCEC, a MAJADA, que hom hi havia relacionat arbitràriament).

DERIV.: *Magalla* [1490; DTo. 1670]. *Magallada* [Lacav.]. *Magallament*. *Magallejar*. *Magaller* 'home que va al bosc per arrencar soques', d'on ve que en el Ripollès s'anomenin *magallers* (com em diu un *capmasat* o gros propietari a St. Julià de Cerdanyola, 1964) els antics cabalers a qui havien donat terres per artigar; cf. el *magall* de desboigar de la Vall de Cardós; *magalleria* 'rusticitat' Lacav. *Magalleta*. *Magallina*. *Magalló* (*magəyó* StPol, 1915); *Magallons* a Vall de Benasc (aquí crec com a malnom ètnic de la gent de Ramastué, 1965). *Magallons* i *Magallot* NLL, per semblança de forma.

+*Magaluf* 'espècie de pell o de drap', 1271, veg. el meu glossari de la Tarifa dels corredors de Bna., en *EntreDL* I, 163, on l'explico per l'àr. *maqláf* pronúncia vulgar de *maqlúb* 'girat de l'inrevés', que s'aplica especialment a draps i vestits. Segurament amb sentit secundari it. *magaluffo* «mancia che si dava al banditore» o sigui al nunci que oferia una mercaderia (textos de c. al S. XVI en Tommaseo), on potser es parteix de la idea de roba girada que se li regalava (màniga cappirada? cf. it. *mancia* 'màniga' > 'propina').

Magancès, veg. DCEC/DECH, s. v. *Magadafa*, V. *magarrufa* *Maganet*, alteració de *bergant*, per influència dels cast. *maganto*, *macadón* 'maula, flac' (veg. MAGANCÉS, DCEC/DECH) *Magano*, segurament mal copiat per *magaró* (MUGRÓ) *Maganaxa*, *maganxós*, *maganya*, V. *maganyar*